

## Openingstoespraak

Groenhuijsen, M.S.

*Published in:*  
Schaderegeling en conflictbemiddeling

*Publication date:*  
1989

[Link to publication](#)

*Citation for published version (APA):*  
Groenhuijsen, M. S. (1989). Openingstoespraak. In *Schaderegeling en conflictbemiddeling: Verslag van een studiedag 16 december 1988* (pp. 5-6). Nederlandse Federatie van Reclasseringsinstellingen.

### General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

### Take down policy

If you believe that this document breaches copyright, please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

# Prof. dr. M.S. Groenhuijsen

## Openingstoespraak

Bij schaderegelingen en conflictbemiddeling naar aanleiding van strafbare feiten zijn tenminste twee partijen betrokken: de dader en het slachtoffer van het delict. De dader wordt van oudsher in meerdere opzichten ondersteund of bijgestaan door medewerkers van de reclassering. Slachtoffers werden tot voor kort, zeker in institutionele zin, aan hun lot overgelaten; in de afgelopen jaren worden hun belangen behartigd door de leden van de Landelijke Organisatie Slachtofferhulp. Het ligt tegen deze achtergrond voor de hand dat de reclassering enerzijds en de hulpverlening anderzijds ieder vanuit een eigen gezichtspunt naar schaderegelingen en conflictbemiddeling kijken. Daarom is het een goede gedachte om vandaag met mensen vanuit de LOS en vanuit de NFR over deze onderwerpen van gedachten te wisselen. Al op voorhand mag immers worden verwacht dat de confrontatie van ideeën die vanuit verschillende perspectieven zijn ontwikkeld, productiever zal zijn dan het preken voor eigen parochie.

Maar er zijn ook andere organen binnen het strafrecht die een woordje moeten meespreken. De opstelling van de politie, van justitie en van de zittende rechterlijke macht is namelijk van grote betekenis voor de mogelijkheden en beperkingen van schaderegeling en conflictbemiddeling. Het is dan ook goed dat er vandaag een officier van justitie, dhr. M.M. Beukers uit Den Bosch, aan het woord komt om het beleid van het OM op dit punt toe te lichten.

Ik wil niet verhehlen dat we vandaag een moeilijke discussie tegemoet kunnen zien. Iedereen die met het strafrecht te maken heeft is er zo langzamerhand van overtuigd dat het schadeherstel voor slachtoffers in de praktijk niet goed uit de verf komt. Maar er rijzen grote problemen en meningsverschillen als de vraag naar aannemelijke hervormingen van de bestaande situatie ter sprake komt.

Ten eerste wordt dan veelal gekibbeld over de vraag wiens schuld het eigenlijk is dat de bestaande gang van zaken onbevredigend is. Bijna iedereen stelt een bepaalde beroepsgroep binnen het rechtsbedrijf verantwoordelijk, die onvoldoende inzet zou hebben getoond om de

aanwezige mogelijkheden effectief te benutten. Vooral de politie en de justitie moeten het regelmatig ontgelden, waarbij moet worden gezegd dat de beschikbare onderzoeksgegevens inderdaad de indruk bevestigen dat deze organen geen grote ijver hebben getoond in relatie tot het schadeherstel.

In de tweede plaats is er het probleem dat er nauwelijks overeenstemming mogelijk lijkt te zijn over concrete maatregelen waarmee de bestaande situatie zou kunnen worden verbeterd. Als er een constructief voorstel tot verandering wordt gedaan, is er altijd wel iemand die met kracht van argumenten bezwaren naar voren brengt tegen die oplossing. En dat is ook niet zo vreemd. Want inderdaad zijn er geen oplossingen waaraan geen nadelen zijn verbonden.

Jonna Smit heeft in haar inventariserende onderzoeksverslag over visies binnen de reclassering op de schadevergoeding terecht gewezen op een aantal complicaties en obstakels. Veel verdachten hebben eenvoudig onvoldoende financiële middelen om het slachtoffer wezenlijk tegemoet te kunnen komen. Soms is het slachtoffer niet eens gesteld op een nieuwe herinnering aan het delict; soms vormt de verzekering een doorkruisende factor. In andere gevallen, zegt zij, speelt de advocaat een belemmerende rol of is er het probleem dat er meerdere daders zijn die hoofdelijk aansprakelijk zijn. En tenslotte kan de praktijk van het betalen van schadevergoedingen een discriminerende werking hebben: de beter gesitueerden onder de daders van vermogensdelicten krijgen meer kans op een alternatieve sanctie dan de minder bemiddelden.

Hoe terecht deze opsomming van mogelijke nadelen ook is, toch ontstaat door dergelijke beschouwingen in de praktijk het gevaar van immobilisme. *Iedere* verandering kan immers worden geblokkeerd door te wijzen naar enkele *mogelijke nadelen* of enkele groepen van daders c.q. slachtoffers die *niet* van een voorgestelde wijziging kunnen profiteren. Bovendien kan *ieder* evident en *gewenst voordeel* voor sommige groepen daders en slachtoffers weer worden uitgelegd als een *nadeel* voor al degenen die

niet op dezelfde wijze baat hebben van een vernieuwing. Maar volgens mij wordt de wereld zo op zijn kop gezet.

Hetzelfde geldt voor het eisen van waterdichte garanties dat er voor de dader alleen maar mooie en voorspelbare consequenties worden verbonden aan het meewerken aan een schaderegeling. Natuurlijk: het is wenselijk om vooral met het OM afspraken te maken over mogelijk beleid ten aanzien van deze kwestie. Maar voor de zittende magistratuur ligt dit al heel anders: het is systematisch zelfs ondenkbaar dat rechters zich vooraf vastleggen door een indicatie te geven omtrent de 'strafkorting' die zij in het algemeen zullen aanhouden na een geslaagde schaderegeling. Het is dan ook onjuist om *vooraf* volstreekte helderheid op dit punt te eisen en de medewerking aan schaderegelingen hiervan afhankelijk te stellen.

Zo goed als het overaccentueren van mogelijke nadelen tot immobilisme kan leiden, zo kan ook het overvragen vanuit de slachtofferbeweging dit effect hebben. Wanneer belangenbehartigers van slachtoffers steeds opnieuw concrete voorstellen afwijzen of kritiseren omdat ze niet ver genoeg zouden gaan, ontstaat het risico dat de wetgever en de beleidsmakers hun animo verliezen om zich voor deze groep in te zetten.

Naast immobilisme kunnen de beschreven verschijnselen ook tot gevolg hebben dat er plotseling een tamelijk willekeurige en een door *niemand* gewenste verandering wordt doorgevoerd. Als een langdurige discussie alles behalve eensgezindheid oplevert, kan er namelijk uiteindelijk van hogerhand een knoop worden doorgemaakt waarbij het resultaat simpelweg minder gunstig is dan op basis van constructief overleg mogelijk zou zijn geweest.

Mijn conclusie is dat zowel de reclassering alsook de slachtofferhulpverlening door een te rigide opstelling ontwikkelingen op gang zouden kunnen brengen die zij beide juist wensen te vermijden. Deze stand van zaken bepaalt de inzet, de moeilijkheidsgraad en het mogelijke rendement van de gedachtenwisseling die we vandaag met elkaar zullen hebben. Een kritische opstelling ten aanzien van denkbare hervormingen is vereist. Maar het is tevens noodzakelijk om de kritiek wel in het juiste perspectief te blijven zien, d.w.z.: in een afgewogen verhouding met de tastbare voordelen die grote groepen daders en slachtoffers kunnen ontfangen aan een meer structurele en intensieve samenwerking tussen de leden van de LOS en die van de NFR.